

Mehdizadə Murad Mehti²⁸
NƏCƏF BƏY VƏZİROVUN "MÜSİBƏTİ-FƏXRƏDDİN" ƏSƏRİNİN
DİLİNDƏKİ XİTABLAR

Dilin sintaktik strukturundan bəhs edən əsərlərdə cümlə üzvləri ilə qrammatik cəhətdən əlaqələnməyən xitab, ara söz və ara cümlələrdən də bəhs olunur. Lakin biz elə bir iddia irəli sürə bilmərik ki, xitab, ara söz və ara cümlələr, ümumiyyətlə, cümlədəki digər sözlərlə əlaqələnmir. Məlumdur ki, sözlər bir-biri ilə mənə (məntiqi) və qrammatik cəhətdən əlaqələnərək sərbəst söz birləşmələrini və ya cümlələri formalaşdırır. Beləliklə, əlaqələnməyə iki baxımdan yanaşmaq lazımdır: mənə (məntiqi) əlaqə və qrammatik əlaqə. Xitab, ara söz və ara cümlələr cümlə üzvləri ilə qrammatik cəhətdən əlaqələnməsə belə, mənə (məntiqi) cəhətdən əlaqələnilir. Xitab, ara söz və ara cümlələr həm də üslubi imkanlarının zənginliyi, ekspressivliyi ilə seçilən vasitələrdir.

Xitablar cümlədə müraciət olunanı bildiren söz və ya söz birləşmələrinə deyilir. Üslubi imkanlarının zənginliyi, ekspressivliyi ilə seçilən xitablar fərqli aspektlərdən tədqiq olunmuşdur.

Bu araşdırmamızda Nəcəf bəy Vəzirovun "Müsibəti-Fəxrəddin" əsərinin dilindəki xitablar tədqiq olunacaqdır.

1. Xitabların ifadə vasitələri

"Müsibəti-Fəxrəddin" əsərində istifadə edilmiş xitablar müxtəlif vasitələrlə ifadə olunmuşdur. Bu baxımdan əsərdəki xitabları söz və ya söz birləşmələri ilə ifadə olunan xitablar kimi qruplaşdırma bilərik.

1. Sözlə ifadə olunan xitablar: *X ə l i l . Ağ a , h ə l ə k i b i r ş e y y o x d u r , a m m a y a m a n c a q a r a n l ı q d ı r , i k i q ə d ə m d ə a d a m ı s e ç m ə k o l m u r .* [4, s. 129]; *F ə x r ə d d i n b ə y b u ö z ü d ü r , ş a m ı y a n d ı r ı b k i t a b o x u y u r , b ə d b ə x t , ə c ə l g i r l ə y i r . . .* [4, s. 131]; *M ə n i ö l d ü r ü n , a y c a m a a t , m ə n b i i m a n ı d ü n y a d a s a ğ q o y m a y ı n ! . . . B a ş ı n ı z a d ö n ü m . . .* [4, s. 137]. Bu qrupa daxil olan xitablar isim və ya sifətlə ifadə olunmuşdur. İlk nümunədəki xitab konkret şəxsə ünvanlanmışdır, ikinci cümlədəki xitab mənfi münasibət bildirməyə xidmət etmişdir. Üçüncü nümunədəki xitabın ifadə vasitəsi isə toplu isimdir, ümumi kütləyə müraciət bildirməyə xidmət etmişdir.

2. Söz birləşmələri ilə ifadə olunan xitablar: *R ə ş i d i m i n y a d ı g a r l a r ı ! O b ə d b ə x t g e c ə , R ə ş i d c a n v e r ə n z a m a n ı b i z ə h d - p e y m a n e l ə d i k , ö z a r a m ı z d a ə l t u t u ş d u q , o ə h d p e y m a n y a d ı n ı z d a n ç ı x m a y ı b d ı r k i ? . .* [4, s. 112]; *B u F ə x r ə d d i n h a m a n F ə x r ə d d i n d i r k i , q ı z ı n S ə a d ə t i a l t ı - y e d d i i l o x u d u b , t a m a m v i l a y ə t i n g ö z ü e l ə y i b , i n d i b u d a o n u n ə v ə z i d i r , a y b i i m a n , a b a ş ı b a t m ı ş ? !* [4, s. 117]; *S ə a d ə t x a n ı m . O g ü l l ə b a c ı n ı n g ö z l ə r i n ə d ə y ə y d i , a y q a r d a ş , y a z ı q q a r d a ş !* [4, s. 135].

Bu qrupa daxil olan xitablar həm sabit, həm də sərbəst söz birləşmələri ilə ifadə olunmuşdur. Əsərdəki feili birləşmələr xitabların ifadə vasitəsi kimi çıxış etməmişdir. Söz birləşməsi şəklində olan xitablar həm təyini (I, II və III növ söz birləşmələri ilə), həm də qeyri-təyini ismi birləşmələrlə ifadə olunmuşdur: *F ə x r ə d d i n b ə y . B i m ü r ü v v ə t o ğ l u , b i i n s a f o ğ l u ! . .* [4, s. 139]; *B ə d b ə x t m ü s ə l m a n , ş ə r i ə t d ə n b i x ə b ə r , a v a m m ü s ə l m a n .* [4, s. 122] və s.

Göründüyü kimi, söz birləşmələri ilə ifadə olunan xitablar müraciət olunanın daha konkret ifadəsinə və emosionallığı artırmağa xidmət etmişdir.

Əsərin dilindəki müraciət bildiren nidalar xitablarla işlənərək müraciət çalarının daha da artmasına xidmət etmişdir: *A y k i ş i , b e l ə d ə m u r d a r v i l a y ə t o l a r ?* [4, s. 138]; *X u d a y a , r ə h m i n i k ə s m ə , b i r b e l ə m ü s i b ə t k i f a y ə t d i r , d ə x i t a b e l ə y ə b i l m ü r ə m .* [4, s. 134]. Göründüyü kimi, nidalar xitablardan həm əvvəl, həm də sonra işlənərək müraciət çalarının artmasına, emosionallığın güclənməsinə xidmət etmişdir.

2. Bədii ekspressivlik baxımından xitabların növləri

Məlumdur ki, nitqdə xitablardan istifadənin əsas məqsədi müraciət bildirməkdir. Lakin bədii əsərlərdə işlənən xitablar müraciət keyfiyyətinin az və ya çox olmasına görə iki qrupa bölünür:

1. Adresat bədii çalar olmadan bildirilir. Belə xitablar rəsmi, işgüzar sənədlərdə, yazışmalarda olan xitablardan fərqlənir. Bu tip xitablarda ekspressivlik az olur. "Müsibəti-Fəxrəddin" əsərində belə xitablardan istifadəyə rast gəlinir. Məsələn: *F ə x r ə d d i n b ə y . N ə v a r , n ə y o x , H a c ı M u r a d ?* [4, s. 119]; *Ə l b ə t t ə , a ğ a , n e c ə k i , b a ş a d ü ş m ü r ü k .* [4, s. 113].

2. Emosionallığı olan bədii xitablar. Bu tip xitablar əsərdə bədii çalar yaratmağa xidmət edir, bədii-ekspressiv səciyyəyə malik olurlar. Belə xitabların istifadəsi əsər müəllifinin sənətkarlığından asılı olaraq müxtəlif şəkildə təzahür edə bilər. Məsələn: *B i ç a r ə o ğ u l , b e l i m i s ı n d ı r a n o ğ u l ! . .* [4, s. 11]; *U y H e y d ə r , u y H e y d ə r ! . . M ə n i k ö m ə k s i z q o y u b g e d ə n H e y d ə r ! G ö z l ə r i m k o r o l e y d i , s ə n i o h a l d a g ö r m ə y ə y d i* [4, s. 12].

Yuxarıdakı nümunələrdə istifadə olunan xitablar emosionallığı, obrazlılığı artırmaq məqsədilə işlədilmişdir. İlk nümunədəki xitab cümləyə çarəsizlik, məyusluq çaları bildirməyə xidmət edir. İkinci nümunədəki xitabların nidalarla işlənməsi və təkrarı emosionallığı artırır. Qeyd edək ki, hər iki nümunədə konkret şəxsə deyil, onların xatirəsinə müraciət olunur.

Əsərdə təkrar olunan xitablar daha emosional, daha təsirli olur: *M ə l ə k x a n ı m . O ğ u l , o ğ u l ! B e ş i l ü z ü q i b l ə y ə n a m a z q ı l ı b , A l l a h ı ç a ğ ı r ı b , y o l u n u g ö z l ə m i ş ə m ; i n d i s ə n d ə b e l ə ?* [4, s. 121]; *G ü l b a h a r x a n ı m . M ü s i b ə t y e r d ə n g ö y ə c ə n . . . S a ə d ə t , S a ə d ə t , c a n ı m s ə n ə q u r b a n , b a ğ r ı m ç a t l a y ı r , a m a n g ü n ü d ü r !* [4, s. 115].

3. Monoloq və dialoqlarda xitabların istifadəsi

Obrazların daxili aləmini, xarakterini açmaq, onların bir-birinə və müəllifin obrazlara olan obyektiv-subyektiv münasibətini, əşya və hadisələrə olan münasibəti ifadə etmək məqsədilə xitablardan müxtəlif şəkildə istifadə edilir [1, s. 143].

²⁸ Bakı Dövlət Universitetinin doktorantı. murad962019@mail.ru

Dramatik əsərlərdə obrazların nitqində istifadə olunan xitabları monoloq və dialoqlarda işlədilməsi baxımından iki qrupa bölmək olar:

1. Monoloqlarda istifadə olunan xitablar. Bu tip xitablarda müraciət çaları az olur. "Müsibəti-Fəxrəddin" əsərində monoloqlarda istifadə olunan xitablara az rast gəlirik: *F ə x r ə d d i n bəy. Xudaya! Gör biz müsəlman necə bədbəxt, vəhşi, nadan təxfəyiq ki, bir nahaq, biməna işdən ötrü bu mərtəbədə müsibətlər, düşmənçilik bəhəm eləmişik* [4, s. 120]; *Tfu, xaraba qalasan, ölkə! Heyf sənə, gözəl şəriət! Heyf sənə, gözəl islam!* [4, s. 122].

2. Dialoqlarda istifadə olunan xitablar. Əsərdə bu tip xitablara monoloqlarda istifadə olunan xitablara nisbətən çox rast gəlinir. Məsələn: *Bunlar hamısı vəhşilikdən və nadanlıqdan və həmçinin xainlik, göz götürməməklilik... Anam, qardaşım, bari siz mənə əziyyət verməyin, Allah xatirinə!..* [4, s. 121]; *F ə r h a d . Cahangir, nədir? Genə sir-sifətindən qan yağır, suya basılmış toyuğa oxşayırsan?!* [4, s. 126].

4. Müraciət edilənin insan, digər canlı və ya cansız əşyaları bildirməsi baxımından xitabların növləri

Məlumdur ki, xitablar müraciət bildirən vasitələrdir. Konkret insanlara ünvanlanan xitabları, əsasən, adi xitablar, cansız əşyalara, təbiət qüvvələrinə, mücərrəd varlıqlara ünvanlanan xitabları isə bədii-poetik xitablar adlandırılabilir [3, s. 132]. Professor Yusif Seyidov müraciət edilənin insan, digər canlı və ya cansız əşyaları bildirməsi baxımından xitabları üç qrupa bölmüşdür: 1. İnsan bildirənlər; 2. Digər canlıları bildirənlər; 3. Cansız əşyaları bildirənlər.

Təbii ki, insan bildirən xitablar, adətən, canlı nitqdə işlənərək müraciət bildirir. "Müsibəti-Fəxrəddin" əsərində də bu tipli xitablara rast gəlmək mümkündür: *M ə h ə r r ə m. Mən ölüm, Fərhad, bəri gəl, qayıdaq* [4, s. 126]; *X ə l i l . Ağ, hələ ki bir şey yoxdur, amma yamanca qaranlıqdır, iki qədəmdə adamı seçmək olmur* [4, s. 129] və s.

Əsərdə digər canlıların adlarını bildirən xitablara rast gəlinmir.

"Müsibəti-Fəxrəddin" faciəsindəki cansız əşyaların adlarını bildirən xitablar, əsasən, mücərrəd anlayış və mücərrəd varlıqlarla bağlıdır: *M ə l ə k xanım. Allah, amandır, Allah, amandır. Allah, özün rəhm elə, qorxma gözlərinə qurban!* [4, s. 139]; *Heyf sənə, gözəl şəriət! Heyf sənə, gözəl islam!* [4, s. 122]. Qeyd edək ki, əsərdə bəzi məkan anlayışı bildirən isimlər də xitab kimi çıxış etmişdir: *Ə h m ə d (ətrafa baxa-baxa gəlir). Ay bivəfa puç dünyə! Bu az müddətdə gör necə gözəl oğlanlar bada gedib* [4, s. 137]; *F ə x r ə d d i n bəy (daxil olur, əlində tüfəng). Xaraba qalasan, vilayət!* [4, s. 130]; *Tfu, xaraba qalasan, ölkə!* [4, s. 122].

5. Müraciət edən və adresat arasında münasibət baxımından xitabların təsnifi

Müraciət edən və müraciət edilən arasındakı münasibətlər baxımından xitabları aşağıdakı kimi qruplaşdırılabilir:

Qonorativ apelyativlər. Bu formada olan xitablar real vəziyyətdən irəli gələn vəzifə, titul, rütbələri nəzərdə tutur. Ancaq bu kimi xitablardan müraciət edilənin vəzifəsini bildirmək üçün yox, sadəcə olaraq müraciət üçün istifadə olunur: *S ə a d ə t xanım (tələsik gəlib). Hürü nənə! Ma h m u dun çuxasını, Əhmədin yapıncısını, papaqlarını tez buraya gətir, tez ol, tez!* [4, s. 134];

Oppozitivlər. Belə xitablara müəyyən insanlara tutduqları vəzifələrə, rütbə və titullarına görə edilən müraciətlər daxildir: *X ə l i l . O birisi necə oldu, ay gədə? At qalsın yerində, qoyma qaçdı!* [4, s. 133] və s.

Qan qohumluğu ilə bağlı müraciətlər: *M ə l ə k xanım. Oğul, atanın canı ağzından çıxanacan "Fəxrəddin, Fəxrəddin" deyib çağırdı.* [4, s. 130]; *Ma h m u d b ə y . Məgər insafılı iş görmək binamushluğu sübut edər, ata?* [4, s. 114] və s. Qan qohumluğu ilə bağlı olan xitablarda "can" morfemində cəmi bir məqamda istifadə olunmuşdur: *İnsaf məqamında durun. Anacan, qardaşım, axır mənim atam Rüstəm bəyin cavan oğlunu tikə-tikə eləmişdi!* [4, s. 121].

Konkret adla müraciət. "Müsibəti-Fəxrəddin" əsərində konkret adla müraciət aşağıdakı vəziyyətlə müşahidə olunur:

a) müraciət edənlə müraciət edilən arasında qan qohumluğu olduqda: *Mahmud, Mahmud, bu mərtəbədə sənə tuman əsər edib?* [4, s. 114]; *R ü s t ə m bəy. Səadət! Çığır-bağır aləmi buraya tökmə, Allah xatirinə!..* [4, s. 135].

b) müraciət edənlə müraciət edilən arasında heç bir ictimai-sosial mövqə fərqi olmadıqda: *F ə r h a d . Nahaq danışma, Məhərrəm.* [4, s. 128]; *M ə h ə r r ə m. Sən nə ağciyər adamsan, Fərhad, qoy bir tamaşa edək, görək Səadət xanımın ruhi-rəvanı necə oğlandır* [4, s. 132].

c) müraciət edənlə müraciət edilən arasında maddi-sosial mövqə fərqi olduqda: *Əhməd, Vəli!.. Hərgah onu atası yolu göndərməsəm, bu papaq mənə övrət ləçəyi olsun.* [4, s. 112]; *Hacı Murad, bu gün gələn qəzetləri gətir buraya!..* [4, s. 138].

Peyorativ müraciətlər. Belə müraciətlər zamanı müraciət edilən konkret sosial vəziyyətinə görə deyil, əsasən, konkret situasiyadakı situasiyadakı hərəkətlərinə görə adlandırılır: *Mahmud, Mahmud, bu mərtəbədə sənə tuman əsər edib? A bədbəxt!* [4, s. 114]; *Məhərrəm, sənin axırın niyə belə bətiibar oldu, a gədə?* [4, s. 128].

Yaşla bağlı müraciət: *Bu sözləri təvəqqe eləyirəm, Hürü nənə, S ə a d ə t də deyərsən.* [4, s. 124]; *M a h m u d bəy (daxil olub). Nədir yenə, a Hürü qarı, Dərvişlik eləyirsən?!* [4, s. 117].

6. Troplarla ifadə olunan xitabların üslubi xüsusiyyətləri

Obrazlı təfəkkürün əsas ifadə vasitələrindən biri məcazlardır. Dilçilikdə bu termin daha geniş mənə daşıyaraq bənzəyiş və oxşarlıq əsasında söz mənasının köçürülməsi nəticəsində yaranan leksik-semantik hadisədir. [5, s. 143]. Əsərdə metaforik məcazlaşmanın xitablarla ifadəsi aşağıdakı hallarda baş verir:

1) yer, coğrafi adlarla metaforlaşan xitablar: *Tfu, xaraba qalasan, ölkə! Heyf sənə, gözəl şəriət!* [4, s. 122] və s.

2) əlamət bildirən sözlərlə metaforlaşan xitablar: *Mahmud, bu mərtəbədə sənə tuman əsər edib? A bədbəxt!* [4, s. 114]; *F ə r h a d . Keçəl! Şeytanın ağlına gəlməyən iş sənin ağlına gəldi!..* [4, s. 131].

7. Nəticə

Araşdırmamızdan aşağıdakı nəticələrə gələ bilərik:

- "Müsiyəti-Fəxrəddin" əsərində istifadə edilmiş xitablar həm sözlə, həm də sabit və sərbəst söz birləşmələri ilə ifadə olunub. Sözlə ifadə olunan xitabların ifadə vasitələri isim və sifət, sərbəst söz birləşmələri ilə ifadə olunan xitabların ifadə vasitələri isə qeyri-təyini və I, II, III növ təyini söz birləşmələridir. Feili birləşmələr xitabların ifadə vasitəsi kimi çıxış etməmişdir.

- Əsərdəki xitablar bədii ekspressivlik baxımından iki formada təzahür etmişdir: 1) adresat bədii çalar olmadan bildirilən xitablar; 2) emosionallığı olan bədii xitablar.

- Dramatik əsərdəki xitablar həm monoloq, həm də dialoqlarda istifadə olunmuşdur. Dialoqlarda istifadə olunan xitablar monoloqlarda istifadə olunan xitablara nisbətən çoxdur.

- Müraciət edilənin insan, digər canlı və ya cansız əşyaları bildirməsi baxımından xitablar iki növdə özünü göstərir: 1) insan bildirən xitablar; 2) cansız əşyaları bildirən xitablar. Əsərdə digər canlıları bildirən xitablardan istifadə olunmamışdır. İnsan bildirən xitablara əsərdə daha çox rast gəlinir.

- Əsərdə müraciət edən və adresat arasında münasibət baxımından qonorativ, oppozitiv, qan qohumluğu ilə bağlı, konkret adla bağlı, peyorativ, yaşla bağlı müraciətlərə rast gəlinir.

- Troplarla ifadə olunmuş xitablar yer, coğrafi adlarla metaforlaşan xitablar, əlamət bildirən sözlərlə metaforlaşan xitablar şəklində özünü göstərmişdir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısı

1. Bəylarova A. Bədii dildə üslubi fiqurlar. Bakı: Nurlan, 2008. - 212 səh.

2. Abdullayev Ə, Seyidov Y, Həsənov A. Müasir Azərbaycan dili. IV hissə. Sintaksis. Bakı: Şərqi-Qərb, 2007, 424 səh.

3. Hüseyinova H. Bədii əsərlərin üslubi sintaksisi (Mir Cəlalın bədii əsərləri əsasında). ADPU-nun nəşriyyatı, Bakı, 2016, 232 səh.

4. Vəzirov N. Əsərləri. Bakı: Şərqi-Qərb, 2005, 304 səh.

5. Orucova Ş. Türk dillərində xitab. Bakı, 2007, 200 s.

Açar sözlər: xitablar, üslubi məqsəd, ifadə vasitələri, monoloq, söz birləşmələri

Key words: speeches, stylistic purpose, means of expression, monologue, word combinations

Ключевые слова: речи, стилистическое назначение, выразительные средства, монолог, словосочетания

Nəcəf bəy Vəzirovun "Müsiyəti-Fəxrəddin" əsərinin dilindəki xitablar

Xülasə

Dilin sintaktik strukturundan bəhs edən əsərlərdə cümlə üzvləri ilə qrammatik cəhətdən əlaqələnməyən xitab, ara söz və ara cümlələrdən də bəhs olunur. Lakin biz elə bir iddia irəli sürə bilmərik ki, xitab, ara söz və ara cümlələr, ümumiyyətlə, cümlədəki digər sözlərlə əlaqələnmir. Məlumdur ki, sözlər bir-biri ilə məna (məntiqi) və qrammatik cəhətdən əlaqələnərək sərbəst söz birləşmələrini və ya cümlələri formalaşdırır. Beləliklə, əlaqələnməyə iki baxımdan yanaşmaq lazımdır: məna (məntiqi) əlaqə və qrammatik əlaqə. Xitab, ara söz və ara cümlələr cümlə üzvləri ilə qrammatik cəhətdən əlaqələnməsə belə, məna (məntiqi) cəhətdən əlaqələnilir. Xitab, ara söz və ara cümlələr həm də üslubi imkanlarının zənginliyi, ekspressivliyi ilə seçilən vasitələrdir. Üslubi imkanlarının zənginliyi, ekspressivliyi ilə seçilən xitablar fərqli aspektlərdən tədqiq olunmuşdur. Bu araşdırmamızda Nəcəf bəy Vəzirovun "Müsiyəti-Fəxrəddin" əsərinin dilindəki xitablar araşdırmaya cəlb edərək konkret nəticələrə gəlmişik. Qeyd edək ki, "Müsiyəti-Fəxrəddin" əsərində istifadə edilmiş xitablar həm sözlə, həm də sabit və sərbəst söz birləşmələri ilə ifadə olunub. Feili birləşmələr xitabların ifadə vasitəsi kimi çıxış etməmişdir. Dramatik əsərdəki xitablar həm monoloq, həm də dialoqlarda istifadə olunmuşdur. Dialoqlarda istifadə olunan xitablar monoloqlarda istifadə olunan xitablara nisbətən çoxdur.

Обращения на языке произведения Наджаф бека Везирова

"Мусибати-Фахрадин"

Резюме

В работах, посвященных синтаксическому строению языка, рассматриваются также речи, промежуточные слова и промежуточные предложения, грамматически не связанные с членами предложения. Однако мы не можем утверждать, что обращение, междометие и междометие вообще не связаны с другими словами в предложении. Известно, что слова связаны друг с другом семантически (логически) и грамматически, образуя свободные словосочетания или предложения. Таким образом, к связи следует подходить с двух точек зрения: семантической (логической) связи и грамматической связи. Речи, междометия и междометия семантически (логически) связаны с членами предложения, даже если они не связаны грамматически. Обращения, промежуточные слова и промежуточные предложения также являются средствами, отличающимися богатством и выразительностью своих стилистических возможностей. Речи, отличающиеся богатством стилистических возможностей и выразительностью, исследованы с разных сторон. В данном исследовании мы сделали конкретные выводы, изучив выступления на языке Наджаф бека Везирова «Трагедия-Фахрадин». Следует отметить, что используемые в «Мусибати-Фахрадине» речи выражены как словами, так и устойчивыми и свободными словосочетаниями. Глагольные спряжения не выступали средством выражения. Речи в драматическом произведении использовались как в монологах, так и в диалогах. Речи, используемые в диалогах, больше, чем речи, используемые в монологах.

Speeches in the language of Najaf Bey Vazirov's "Tragedy-Fakhraddin"

Summary

In works dealing with the syntactic structure of language, speeches, intermediate words and intermediate sentences that are not grammatically related to the members of the sentence are also discussed. However, we cannot make a claim that the address, the interjection, and the interjection are generally not related to the other words in the sentence. It is known that words are connected with each other semantically (logically) and grammatically to form free word combinations or sentences. Thus, connection must be approached from two perspectives: semantic (logical) connection and grammatical connection. Speeches, interjections, and interjections are semantically (logically) related to the members of a sentence, even if they are not grammatically related. Addresses, intermediate words and intermediate sentences are also means distinguished by the richness and expressiveness of their stylistic possibilities. The speeches, distinguished by the richness of their stylistic possibilities and expressiveness, have been studied from different aspects. In this study, we have drawn concrete conclusions by studying the speeches in the language of Najaf bey Vazirov's "Tragedy-Fakhraddin". It should be noted that the speeches used in "Musibati-Fakhraddin" are expressed both in words and in stable and free word combinations. Verb conjugations did not act as a means of expression. The speeches in the dramatic work were used in both monologues and dialogues. The speeches used in dialogues are more than the speeches used in monologues.

Rəyçi: prof. Tofiq Hacıyev